નજાનૂના સાહસો

નિકોલાઈ નોસોવ

વાદળોની ઉપર

RADUGA PUBLISHERS

09

નજાનૂના સાહસો

નિકોલાઈ નોસોવ

અનુવાદ:દીપ્તિ રાજુ

વાદળોની ઉપર

ચિત્રો :બોરિસ કૈલાશીન

RADUGA PUBLISHERS
MOSCOW

બલૂન એટલી સરળતા અને શાંતિથી આકાશમાં ઊંચે ઉડ્યું કે આપણા બહાદુર પ્રવાસીઓને તેની જરા પણ ખબર પડી નહીં. માત્ર એક મિનિટ પછી, જ્યારે તેમણે બલૂનની ધાર પરથી નીચે જોયું, ત્યારે તેમણે ઘણું નીચેથી માઇટ્સની ભીડને હાથ હલાવતાં અને પોતાની ટોપીઓ હવામાં ઉછાળતાં જોયા. તેઓને ધીમા અવાજમાં " હુરરરરે!"   અને " આવજો!" ના પોકારો પણ સંભળાયા. જવાબમાં જાનૂ અને તેના મિત્રોએ પણ " આવજો!"   કહીને બૂમ પાડી.

તેઓ પણ પોતાની ટોપીઓ હલાવવા લાગ્યા. સ્કેટરબ્રેઇને પોતાની ટોપી ઉતારવા માટે હાથ ઊંચક્યો, પરંતુ તરત જ તેને યાદ આવ્યું કે તેણે તો ટોપી પહેરી જ નહોતી.

" બલૂન રોકો!"   તે બૂમ પાડી ઊઠ્યો. " હું મારી ટોપી ભૂલી ગયો છું!"

" તું તો હંમેશાં કંઈક ને કંઈક ભૂલી જ જાય છે,"   ગ્રમ્પ્સ બબડ્યો.

જાનૂએ કહ્યું, " હવે બલૂન રોકી શકાય તેમ નથી. અંદરની હવા ઠંડી ન પડે ત્યાં સુધી તે ઉડતું રહેશે, અને પછી ધીમે ધીમે નીચે આવીને જમીન પર ઉતરી જશે."

“ હવે હું શું કરું? શું ટોપી વગર જ રહું?” સ્કેટરબ્રેઇને નારાજ અવાજમાં કહ્યું.
“ પણ મને તો લાગ્યું હતું કે તને તારી ટોપી પલંગની નીચે મળી ગઈ હતી,” રોલી-પોલીએ કહ્યું.
“ હા, મળી તો હતી,” સ્કેટરબ્રેઇને જવાબ આપ્યો, “ પણ મને ગરમી લાગતી હતી, એટલે મેં ટોપી ઉતારીને ટેબલ પર મૂકી દીધી. પછી છેલ્લી ઘડીએ તેને સાથે લેવાનું ભૂલી ગયો.”
“ તું તો હંમેશાં છેલ્લી ઘડીએ કંઈક ને કંઈક ભૂલી જ જાય છે,” ગ્રમ્પ્સ બબડ્યો.
અચાનક નજાનૂએ બૂમ પાડી, “ જુઓ, આપણું ઘર તો પાછળ રહી ગયું!”
બધા હસી પડ્યા. ગ્રમ્પ્સ બોલ્યો, “ શું તને એવું લાગ્યું હતું કે આપણે ઘર પણ સાથે લઈ જઈ શકીએ?”
“ ના, એવું તો નહોતું,” નજાનૂએ ઉદાસ અવાજમાં કહ્યું. “ મેં બસ નીચે જોયું અને આપણું ઘર દેખાયું. ત્યારે મને વિચાર આવ્યો કે કેવી મજાની વાત છે-અત્યાર સુધી આપણે ઘરમાં રહેતા હતા અને હવે આપણે બલૂનમાં બેસીને દૂર જઈ રહ્યા છીએ.”
ગ્રમ્પ્સે ચેતવણી આપતાં કહ્યું, “ હજુ તો આપણને એ પણ ખબર નથી કે આ મુસાફરી આપણને ક્યાં લઈ જશે.”
નજાનૂ બોલ્યો, “ ગ્રમ્પ્સ, તું તો હંમેશાં ફરિયાદો જ કરતો રહે છે. બલૂનમાં બેઠા હોઈએ ત્યારે પણ તું બધાની મજા બગાડી દે છે.” “ જો તને ન ગમતું હોય તો નીચે ઊતરીને ચાલતો જા.”
“ હું નીચે ઊતરીને કેવી રીતે ચાલી શકું?” ગ્રમ્પ્સે કહ્યું,
જાનૂએ કહ્યું, “ બસ, હવે ઝઘડો બંધ કરો. બલૂનમાં ઝઘડવાનું યોગ્ય નથી.”
આ દરમિયાન બલૂન એટલું ઊંચે પહોંચી ગયું હતું કે આખું ફૂલનગર એક જ નજરમાં દેખાતું હતું. ઘરો નાના ટપકાં જેવા લાગતા હતા અને માઇટ્સ તો બિલકુલ દેખાતા જ નહોતા. પવન બલૂનને પોતાની દિશામાં સતત ઉડાડતો રહ્યો, અને થોડા જ સમયમાં શહેર તેમનાથી ઘણું પાછળ રહી ગયું.
પછી જાનૂએ પોતાના ખિસ્સામાંથી દિશાસૂચક (કંપાસ) કાઢ્યું જેથી ખબર પડે કે બલૂન કઈ દિશામાં જઈ રહ્યું હતું.

કંપાસ એક નાની ધાતુની પેટી હોય છે, જેની અંદર ચુંબકીય સોય હોય છે. આ સોય હંમેશાં ઉત્તર દિશા તરફ જ બતાવે છે. તેથી તેને જોઈને તમે જાણી શકો કે તમે કઈ દિશામાં જઈ રહ્યા છો અને પાછા કેવી રીતે આવવું. આ જ કારણથી જાનૂ પોતાની સાથે કંપાસ લઈને આવ્યો હતો.

જાનૂએ કહ્યું, " પવન આપણને સીધા ઉત્તર તરફ લઈ જઈ રહ્યો છે. તેનો અર્થ એ છે કે પાછા ફરતી વખતે આપણે દક્ષિણ તરફ જવું પડશે."

ત્યાં સુધીમાં બલૂન આકાશમાં ખૂબ ઊંચે પહોંચી ગયું હતું અને ખેતરોની ઉપરથી ઊડી રહ્યું હતું. શહેર હવે ઘણું દૂર રહી ગયું હતું. માઇટ્સ જે નાનકડી નદીને ' કાકડી નદી' કહેતા હતા, તે ઉપરથી એક પાતળી રિબન જેવી વળાંક લેતી દેખાતી હતી. ખેતરોમાં અહીં-તહીં ઊભેલાં વૃક્ષો નાનાં, રૂવાંટીદાર ઝાડીઓ જેવા દેખાતા હતા.

અચાનક રોલી-પોલીએ નીચે જમીન પર એક નાનો કાળો ડાઘ જોયો. તે ઝડપથી જમીન પર આગળ વધી રહ્યો હતો, જાણે કે તે બલૂનની પાછળ દોડી રહ્યો હોય.

" જુઓ! કોઈક આપણી પાછળ દોડી રહ્યું છે!" રોલી-પોલીએ બૂમ પાડી.

બધાએ નીચે તે કાળા ડાઘ તરફ ધ્યાનથી જોયું.

" તે તો સીધો નદીની ઉપરથી કૂદી ગયો!" સ્કેટરબ્રેઇને બૂમ પાડી.

" એ શું હોઈ શકે?" સ્વિફ્ટીએ પૂછ્યું. " હવે તો તે વૃક્ષોની ઉપરથી પણ કૂદી રહ્યો છે!"

તે સમયે બલૂન એક જંગલની ઉપરથી પસાર થઈ રહ્યું હતું. તે ડાઘ વૃક્ષોની ટોચ ઉપરથી સરકતો દેખાતો હતો. ડૉ. પિલમેને પોતાના ચશ્મા પહેર્યા, પરંતુ તેમ છતાં તે સમજી શક્યા નહીં કે એ કાળો ડાઘ શું હતો.

“ મને ખબર છે!” અચાનક નજાનૂએ બૂમ પાડી. “ સૌથી પહેલાં મને જ ખબર પડી છે! એ ડોટ છે. આપણે ડોટને સાથે લેવાનું ભૂલી ગયા અને તે આપણી પાછળ દોડી રહ્યો છે!”
“ એવું નથી,” શોટે કહ્યું. “ ડોટ તો મારા પગ પાસે બેન્ચની નીચે બેઠો છે.”
“ તો પછી એ શું હોઈ શકે? જાનૂ, શું તમે અમને કહી શકો છો?”
જાનૂએ પોતાનો કંપાસ પાછો મૂકી દીધો અને નીચે જોયું.
“ અરે, એ તો આપણો પડછાયો છે!” તે હસતાં બોલ્યો.
“ શું? આપણો પડછાયો?” બધાએ આશ્ચર્યથી પૂછ્યું.
“ હા. આપણું બલૂન જમીન પર એક પડછાયો પાડે છે, જે આપણી સાથે સાથે ચાલે છે.”
માઇટ્સ સતત તે પડછાયા તરફ જોતા રહ્યા. પડછાયો ધીમે ધીમે નાનો થતો ગયો અને અંતે સંપૂર્ણપણે ગાયબ થઈ ગયો.
“ તેનું શું થયું?” તેમણે ગભરાઈને પૂછ્યું.
જાનૂએ સમજાવ્યું, “ આપણે આકાશમાં એટલા ઊંચે આવી ગયા છીએ કે હવે આપણો પડછાયો દેખાતો નથી.”
“ આ તો હદ થઈ ગઈ,” ગ્રમ્પ્સ બબડ્યો. “ મેં ક્યારેય વિચાર્યું નહોતું કે આપણે એટલા ઊંચે ઊડીશું કે આપણો પોતાનો પડછાયો પણ નહીં જોઈ શકીએ!”
“ ફરીથી ફરિયાદ શરૂ કરી!” નજાનૂએ કહ્યું. “ તું કોઈને પણ શાંતિથી રહેવા દેતો નથી!”
“ શાંતિ!” ગ્રમ્પ્સે મજાક ઉડાવતા કહ્યું. “ જો તને શાંતિ જોઈએ છે, તો સારું એ છે કે ઘરે બેસી રહે અને બલૂનમાં બેસીને દૂર જવા ન નીકળે!”
“ તું પોતે ઘરે બેસી જા.” નજાનૂએ કહ્યું,
“ મારે તો શાંતિ નથી જોઈતી.”
“ ફરી શરૂ થઈ ગયા!” જાનૂ બોલ્યો. “ મારે બલૂન નીચે ઉતારીને તમને બંનેને બહાર મૂકવા પડશે.”
આ સાંભળીને ગ્રમ્પ્સ અને નજાનૂ એટલા ડરી ગયા કે તેમણે ઝઘડો કરવાનું બંધ કરી દીધું. એ જ સમયે બલૂન એવી જગ્યાએ પહોંચ્યું જ્યાં બધું ધુમાડા કે ધુમ્મસ જેવું લાગતું હતું. હવે તેમને જમીન દેખાતી નહોતી. એવું લાગતું હતું કે તેઓ સફેદ પડદાઓથી ઘેરાઈ ગયા છે.
“ આ શું છે?” બધા એકસાથે બોલ્યા. “ આ ધુમાડો ક્યાંથી આવી રહ્યો છે?”

"   આ ધુમાડો નથી,"   જાનૂએ કહ્યું, "   આ તો વાદળો છે. આપણે વાદળો સુધી પહોંચી ગયા છીએ અને હવે આપણે તેમની અંદર છીએ."
"   તું બસ વાતો બનાવી રહ્યો છે,"   વાદળો તો મેરીંગ (સફેદ ક્રીમ) જેવા સફેદ અને નરમ હોય છે, પરંતુ આ તો ધુમ્મસ જેવું લાગે છે."   નજાનૂએ કહ્યું
"   તારા મતે વાદળો શેનાથી બનેલા હોય છે?"   નજાનૂએ પૂછ્યું,
"   તે ધુમ્મસથી બનેલા હોય છે. દૂરથી જોતા તે નક્કર જેવા દેખાય છે."   જાનૂએ જવાબ આપ્યો.
નજાનૂને તેની વાત પર વિશ્વાસ ન આવ્યો.
તે બીજાઓને બોલ્યો, "   તેની વાત સાંભળશો નહીં. તે આપણને એવું બતાવવા માંગે છે કે તેને ઘણું બધું ખબર છે, પરંતુ ખરેખર તેને કંઈ જ ખબર નથી. તે આપણને સમજાવવા માંગે છે કે વાદળો ધુમ્મસથી બનેલા છે! વાદળો તો મેરીંગ (સફેદ ક્રીમ)થી બનેલા હોય છે! જાણે મેં ક્યારેય મેરીંગ (સફેદ ક્રીમ) ખાધી જ ન હોય!"
બલૂન વધુ ને વધુ ઊંચે જતું રહ્યું અને થોડા સમય પછી તે વાદળોમાંથી બહાર નીકળી ગયું અને વાદળોની ઉપરથી ઉડવા લાગ્યું. નજાનૂએ નીચે જોયું અને વાદળોને જોયા. તે ચારે બાજુ ફેલાયેલા હતા અને જમીનનું દૃશ્ય ઢાંકી રહ્યા હતા.
"   અરે બાપ રે!"   નજાનૂ આશ્ચર્યથી બોલ્યો. "   આકાશ તો આપણી નીચે છે! આપણે તો ઊંધા થઈને ઊડી રહ્યા છીએ!"
"   તને કેમ એવું લાગે છે કે આપણે ઊંધા થઈ ગયા છીએ?"   બધાએ પૂછ્યું.
"   કારણ કે આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે આકાશ નીચે છે,"   નજાનૂએ કહ્યું.
જાનૂએ કહ્યું, "   આપણે વાદળોની ઉપરથી ઉડી રહ્યા છીએ. આપણે વાદળો કરતાં પણ ઊંચે આવી ગયા છીએ, એટલે હવે વાદળો આપણા માથા ઉપર નહીં પરંતુ આપણા પગ નીચે છે."
પરંતુ ફરી એકવાર નજાનૂને તેની વાત પર વિશ્વાસ ન આવ્યો. તે શ્વાસ રોકીને બેઠો રહ્યો અને બંને હાથથી પોતાની ટોપી પકડી રાખી, કારણ કે તેને ડર હતો કે ટોપી પડી જશે.
પવન તેમને ઝડપથી વાદળોની ઉપર લઈ જતો રહ્યો, પરંતુ થોડા સમય પછી બધા માઇટ્સે જોયું કે બલૂન નીચે આવવા લાગ્યું છે.
"   આવું કેમ થઈ રહ્યું છે?"   તેમણે ગભરાઈને પૂછ્યું.
"   બલૂનની અંદરની હવા ઠંડી થઈ રહી છે,"   જાનૂએ કહ્યું.
"   શું આપણે હવે જલ્દી જમીન પર પહોંચી જઈશું?"   સ્વિફ્ટીએ પૂછ્યું.
જાનૂએ કહ્યું, "   તમને શું લાગે છે કે રેતીની થેલીઓ શા માટે છે? જો આપણે રેતીની બોરીઓ બહાર ફેંકી દઈએ, તો બલૂન ફરીથી ઉપર ઊઠશે."

પ' રેપ્સએ એક થેલી પકડી અને તેને બહાર ફેંકી દીધી.
" તું શું કરી રહ્યો છે?" જાનૂએ બૂમ પાડી. " આખી થેલી બહાર ન ફેંકવી જોઈએ! તે કોઈના માથા પર પડી શકે છે!"
" કદાચ નહીં પડે," પ' રેપ્સએ કહ્યું.
" ' કદાચ નહીં પડે!' " જાનૂ એ તેની મજાક ઉડાવતા કહ્યું. " તારે થેલીઓની ગાંઠ ખોલીને થોડી થોડી રેતી બહાર ફેંકવી જોઈએ."
" હું કરીશ," પ્રોબલીએ કહ્યું.
તેણે બીજી એક થેલી ખોલી અને રેતી ટોપલીના તળિયે રેડી દીધી.
" તું પણ તારા ભાઈ જેટલો જ છે," જાનૂએ માથું હલાવતા કહ્યું. " ટોપલીમાં રેતી રેડવાથી શું ફાયદો થશે? તેનાથી ટોપલી હલકી નહીં થાય."
" કદાચ મારે તેને બહાર ફેંકી દેવી જોઈએ," પ' રેપ્સએ કહ્યું અને એક મુઠ્ઠી રેતી લઈને બહાર ફેંકી.
" ધ્યાન રાખ!" સ્કેટરબ્રેઇને કહ્યું. " રેતી તારી અને મારી આંખોમાં જશે!"
" કદાચ નહીં જાય," પ' રેપ્સએ કહ્યું, પરંતુ તે જ ક્ષણે રેતી તેની આંખોમાં ગઈ.
બધાએ તેને ઠપકો આપવાનું શરૂ કર્યું. તેઓ તેને ઠપકો આપી રહ્યા હતા ત્યારે પ્રોબલીએ છરી કાઢી અને ટોપલીના તળિયે એક કાણું પાડ્યું જેથી રેતી તેમાંથી બહાર નીકળી શકે.
" રોકો! તું શું કરી રહ્યો છે?" જાનૂએ તેને જોઈને બૂમ પાડી. " ટોપલી તૂટી જશે અને આપણે બધા તેમાંથી નીચે પડી જઈશું!"
" કદાચ નહીં તૂટે," પ્રોબલીએ જવાબ આપ્યો.
" તને અને તારા ભાઈને ફક્ત બે જ શબ્દો આવડે છે-' કદાચ' અને ' શક્ય છે' ," જાનૂએ કહ્યું અને તેની પાસેથી છરી લઈ લીધી.
જ્યારે ટોપલીના કાણામાંથી રેતી બહાર નીકળવા લાગી, ત્યારે બલૂન હલકું થઈ ગયું અને ફરીથી આકાશમાં ઉપર ચઢવા લાગ્યું. માઇટ્સે સંતોષથી આજુબાજુ જોયું. બલૂન ઉપર જતું જોઈને તેઓ ખુશ થયા. માત્ર ગ્રમ્પ્સ જ ખુશ નહોતો, કારણ કે તેને હંમેશાં કોઈ ને કોઈ વાતની ફરિયાદ કરવાની આદત હતી.

ઉપર અને નીચે, ઉપર અને નીચે," તે બોલ્યો. " શું કોઈ સારું અને યોગ્ય બલૂન આ રીતે વર્તન કરે?"
બીજું કંઈ કહેવાનું ન મળતાં, તેણે રોલી-પોલી તરફ જોયું, જે ખાંડનો એક ટુકડો ચાવી રહ્યો હતો.
" તું શું ચાવી રહ્યો છે?" તેણે પૂછ્યું.
" ખાંડનો એક ટુકડો. મેં તેને મારા ખિસ્સામાંથી કાઢ્યો અને ચાવવાનું શરૂ કર્યું."
" ખાંડ ચાવવાનો આ કોઈ સમય છે! શું તું જમીન પર નીચે પહોંચે ત્યાં સુધી રાહ જોઈ શકતો નથી?"
" હું મારી સાથે વધારાનું વજન શા માટે રાખું?" રોલી-પોલીએ કહ્યું. " જો હું ખાંડ ખાઈ લઈશ, તો બલૂન હલકું થઈ જશે અને વધુ ઊંચે જશે."
" તું તો ચાવતા ચાવતા જ જેલી જેવો થઈ જઈશ," ગ્રમ્પ્સ બબડ્યો.

Н. НОСОВ
Над облаками
На английском языке

